

KAZAKİSTAN CUMHURBAŞKANI NURSULTAN NAZARBAYEV'İN İSTİFASI - 22.03.2019

Prof. Dr. Toğrul İSMAYIL

Blog No: 19
22.03.2019

19 Mart 2019 tarihinde saat 19:00da canlı yayında yaptığı bir açıklamada Kazakistan Cumhurbaşkanı Nursultan Nazarbayev istifa ettiğini duyurdu. 1989 yılından bu yana Kazakistanı yöneten Nazarbayevin bu kararı aslında Kazakistanın tarihsel süreç içerisinde yeni bir aşamaya girdiğinin göstergesidir. Bu sebeplerden dolayı, mevcut durumun neden-sonuç ilişkisinin incelenmesi gerekmektedir.

Öncelikle sayıların mistisizminden bahsedelim: 19 Mart 2019 saat 19:00. Yani gün 19, yıl 19 ve saat 19. Malumdur ki İslam aleminde özellikle Orta Asyadaki Türk İslam düşünürlerince 19 sayısının kutsallığı üzerine çokça konuşulmuştur. Kendi kanaatime göre de bu tarih ve saat tesadüf eseri seçilmemiştir. Nazarbayev bilge bir lider olarak tarihe ve dine bağlı olduğu mesajını vermek istemiştir. Alınan bu kararın da Kazakistan için hayırlı olması temennisini mistisizm mesajı ile iletmiştir. Bu mesajı almamız bizler için son derece önemlidir.

Bağımsız Kazakistan halkı ilk Cumhurbaşkanı olma hakkını Nursultan Nazarbayeve vermişti. 30 yıla yakın bir süre Kazakistan Cumhurbaşkanı olarak görev yapan Nazarbayev, istifa kararını açıklarken konuşmasına bazı eklemelerde de bulunması gözden kaçmamıştır. Yaptığı açıklamada halkından tamamen ayrılmadığını söyleyen Nazarbayev, ülkenin ve halkın kaderinin kendi kaderi olduğunu da ekleyerek bazı görevlerini devam ettireceğini ifade etmiştir.

Nazarbayevin tam olarak siyasetten ayrılmamasının 3 esas noktası vardır. İlk önemli nokta Ulusal Güvenlik Konseyi Başkanlığıdır. Görev yaptığı süreçte özel yetkilerle donatılan Güvenlik Konseyinde önemli bir anayasal statü elde etmiştir. Bu nedenle bağımsız bir kurum gibi faaliyet gösteren Güvenlik Konseyi birçok konuda kontrol yetkisine sahiptir.

Dolayısıyla Nazarbayevin bu görevlerin başında bulunarak bir nevi ülkedeki iç ve dış siyasetteki süreçleri kontrol edeceğini görebiliriz. İkinci önemli nokta ise Nazarbayeve halk tarafından ulusal lider sıfatının verilmesidir. Bu sıfat ile Güvenlik Konseyini ömrünün sonuna kadar yönetme hakkına sahiptir. Aynı zamanda ülkenin önemli partilerinden Nur Otan Partisinin başkanlığı da Nazarbayevde olacaktır. Üçüncü önemli nokta ise Nazarbayevin Anayasa Konseyi üyesi olarak görevine devam etmesidir. Bu üç önemli faktör geçiş sürecini, kontrol etme mekanizmasını elde tutmaya imkan vermektedir.

Öte yandan Nazarbayevin istifa etmesi sürpriz olarak görülse de tam olarak sürpriz değildir. Bu konuya özellikle vurgu yapmak istiyorum. Nazarbayevin Kazakistan için önemli bir isim olması tartışılmaz bir gerçektir. Son 30 yılın siyasi tarihi onunla bağlıdır. Bağımsızlığını kazanan ve enkaz altından çıkan, aynı zamanda etnik sorunları olan Kazakistanın yeniden ayağa kalkmasında etkin rol oynamıştır. Nitekim %38 Kazak nüfusu ile dünyada ender görülecek şekilde azınlıkta olan yerli halk ile bunu başarmıştır. Ayrıca serbest piyasa ekonomisini Kazakistanda başarılı bir şekilde uyguladığını da söyleyebiliriz. Her ne kadar belli ekonomik krizler yaşansa da krizlere çözüm üretme konusunda gayret içindedirler. Dikkate değer bir diğer husus da şudur ki, Nazarbayev birçok yeni projenin fikir babasıdır. Bu nedenledir ki Türk Dünyasında halk tarafından kendisine Aksakallı ünvanı verilmiştir.

Nazarbayev için hakkında değinilmesi gereken önemli hususlardan biri de yaptığı reformlardır. Kazakistanın bir Kazak Devleti olması yolunda büyük adımlar atan Nazarbayev, Astanayı başkent yapmış, Kazakçanın önemine vurgu yapmış ve Latin Alfabesine geçilmesini sağlamıştır. Bunların yanı sıra dikkate şayan bir husus var ki o da Kazakistanda istikrarı sağlayabilmiş olmasıdır. Elbette küçük çapta krizler olmuş fakat bu krizlerin büyümesi başarılı bir politika ile engellenmiştir. Kazakistan sadece kendi bünyesindeki krizleri değil aynı zamanda uluslararası alanda da çözüm üreten, uzlaştırıcı bir devlet profiline kavuşmuştur.

Esas meselelerden biri olan ve Nazarbayevin de son konuşmalarında yer aldığı üzere, Kazakistanın yeni bir aşamaya geçtiği ve bu aşamaya geçişin manevi ve tarihi değerlere bağlı olarak gerçekleşeceğine değinmiştir. Nazarbayevin, Avrupa-sentrik bir siyasetten ziyade Kazak milli bilincini oluşturacak bir politika üretme gayretinde olduğu görülmektedir.

Daha önce de bahsedildiği üzere istifa haberi sürpriz gibi gözükse de aslında çok ta sürpriz değildir. Aslında bu istifa kompleks nedenlere de dayanmamakta. Nisan 2020de yapılacak olan cumhurbaşkanlığı seçiminden önce Nazarbayev istifa kararını almıştır. Bir uzman olarak bu konudaki şahsi kanaatim Nazarbayevden sonra Kazakistanın hali ne olacak? sorusuna bir yanıttır bu istifa. Nazarbayev yeni seçime kadar kendinden sonra oluşacak bir siyasi sistemi kontrol bir şekilde devretme maksadındadır.

Geçtiğimiz Şubat ayında Kazakistan Anayasa Konseyi Nazarbayevin isteği doğrultusunda Cumhurbaşkanları kendi isteği doğrultusunda nasıl istifa edebilir? sorusuna cevap aramıştı. Nazarbayev ekibi tarafından da Anayasa Cumhurbaşkanının gönüllü bir şekilde istifasını öngörüyor mu? şeklinde bir soru sorulmuştu. Bu soruya karşılık olumlu cevap alınması bir hazırlığın göstergesiydi. Kurumsal yetkiler ve bazı meselelerde yapılan

değişiklikler de yeni sisteme geçiş için zemin oluşturmuştur. Görünen o ki gerçekleştirilen bu faaliyetler planlar dahilinde işlemiştir. Nitekim Nazarbayevden sonra gelecek aday da belliydi. Cumhurbaşkanının görev süresi dolmadan istifa etmesi durumunda Kazakistan Anayasasına göre yeni seçimler düzenlenene kadar geçici olarak Parlamentonun üst kanadı olan Senatonun Başkanı vekalet eder. Mevcut pozisyondaki isme baktığımız zaman ise Kassym Jomart Tokayevi görmekteyiz.

Kassym Jomart Tokayev, Moskova Devlet Uluslararası İlişkiler Enstitüsü mezunudur. Uzun süre Kazakistan Dışişleri Bakanlığı görevini yapmıştır, yani bir nevi Kazakistanın dış politikasının mimarı olarak nitelendirebiliriz. Ayrıca Birlemiş Milletler Genel Sekreteri Ban Ki-Moonun yardımcısı olarak ta görev yapmıştır. Kısaca hem ulusal hem de uluslararası arenada tanınmış bir isimdir. Öte yandan anadili Kazakçanın yanı sıra çok iyi derecede Rusça, Çince, İngilizce ve Fransızca bilen Tokayev, sahip olduğu bu vasıflarla Nazarbayevin de gündeme getirdiği denge unsuru konusunda biçilmiş kaftandır. Ayrıca ismi çok yıpranmamış, toplum nazarında sevilen ve bilinen bir isimdir. Nazarbayev açıklamasında Tokayev ile bağımsızlığın ilk günlerinden beri beraber hareket ettiklerini ve sorumluluk sahibi bir kişi olduğunu belirterek övgülerde bulunmuştur. Alınan bu karar aslında Kazakistanın yeni bir döneme girdiğinin kanıtıdır ve bilinçli bir şekilde atılmış bir adımdır. Bu adımın arkasında Nazarbayevin Tokayevi önümüzdeki seçimlere kadar varisi olarak gördüğü anlaşılmaktadır. Nitekim birçok uluslararası ilişkiler uzmanı da benzer değerlendirmelerde bulunmaktadır. Tabii ki seçim sonrası bazı meseleler daha da netleşecektir.

Nazarbayev istifası ile bu bölgede yeni bir siyasi kültür ortaya koymuştur. Söz konusu bölgede istifa kültürünün pek olmadığı önyargısına birçok sahipti. Nitekim Nazarbayev hakkında da benzer fikirler mevcuttu. Nazarbayev ise bilge yönetici kişi olarak gösterdi ki milletinin kaderi, devletinin demokrasi yolunda ilerleyişi için gereken adımları atabilme kapasitesine sahip olduğunu göstermiştir. Nazarbayevin adımı, dünya siyasetinde özellikle doğu siyasetinde de görülmektedir. Benzer şekilde Singapur lideri Lee Kuan Yew aynı politik davranışı göstermiştir.

Nazarbayev uzun dönem devleti yönetse de otoritesi, popülaritesi yüksekti ve seçimleri sürekli kazanıyordu. Bu inkar edilmez bir gerçekti. Fakat Nazarbayevin istifa ederek attığı bu adım, kendisinin hem ülke içinde hem de ülke dışında ismini koruyarak ne kadar doğru ve yerinde bir karar aldığını görmekteyiz.

* Prof. Dr. Toğrul İsmayıl, Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler Bölüm Başkanı'dır.

** Fotoğraf: Hürriyet

Yazar hakkında :

Atıfta bulunmak için: İSMAYIL, Prof. Dr. Toğrul. 2026. "KAZAKİSTAN CUMHURBAŞKANI NURSULTAN NAZARBAYEV'İN İSTİFASI - 22.03.2019." Avrasya İncelemeleri Merkezi (AVİM), Blog No.2019 / 19. Mart 22. Erişim Kasım 14, 2026. https://avimbulten.org/Blog/KAZAKISTAN-CUMHURBASKANI-NURSULTAN-NAZARBAYEV-IN-ISTIFASI-22-03-2019

Süleyman Nazif Sok. No: 12/B Daire 3-4 06550 Çankaya-ANKARA / TÜRKİYE
Tel: +90 (312) 438 50 23-24 • **Fax**: +90 (312) 438 50 26
@avimorgtr
https://www.facebook.com/avrasyaincelemelerimerkezi
E-Posta: info@avim.org.tr
http://avim.org.tr

© 2009-2025 Avrasya İncelemeleri Merkezi (AVİM) Tüm Hakları Saklıdır